

– Újabb összefüggéseket állapítottunk meg a homoktalajok termékenysége és a talajok genetikai, fizikai, kémiai és ásványtani tulajdonságai között. A kilúgozottság és annak mértéke döntően befolyásolhatja a talajok termékenységét. Ez viszont a talajjavítás fontosságára hívta fel a figyelmet. Ugyancsak fontos tapasztalat, hogy a tanulmányozott homoktalajokban lévő humuszos szintek mélysége és száma mellett ezek agyagtartalma és ebből következő adszorpciós kapacitása döntően befolyásolja a talajok termékenységét. A tanulmányozott talajok adszorpciós képességét az agyagfrakció mennyisége mellett annak minőségi összetétele, különösen montmorillonit tartalma nagymértékben meghatározza. A semlyékben lévő talajok javításra való alkalmasságát szervesanyag-tartalmuk, adszorpciós kapacitásuk és kalciumtartalmuk határozza meg.

– A vas-, magnézium- és mangán-tartalmú oldatoknak a homoktalajokra való hatását vizsgálva megállapítottuk, hogy az oldattal való kezelés hatására a talajok magnézium-, vas- és mangán-tartalma nagymértékben megnövekedett. A növekedés mértéke a különböző talajok vízgazdálkodásával szoros összefüggést mutatott.

– Az építőipari alapanyagok szemeloszlási görbéit, ezek határgörbéjét és jellemző köztes görbéit vettük fel. Vizsgálatainknál a Magyar Szabvány építőipari utasításait használtuk fel. Ugyancsak meghatároztuk az építőanyagok ásványi összetételét. Megállapítottuk, hogy az agyagásványok közül a szmektitek vannak túlsúlyban, de jelentős az illit mennyisége is.

– Megállapítást nyert a Duna–Tisza közti szikes talajok esetében a szikesedési folyamat és mikrodomborzat közötti összefüggés.

A fenti munkákat GEREI L., REMÉNYI M.-NÉ, ZENTAY T., BALOGH J., valamint GYÖRFI-NÉ LÁNYI I. készítették.

g) Igazgatás, ügyvitel

Az intézet vezetősége, az igazgatóság, a Tudományos Titkárság és a Gazdasági Osztály hagyományos feladatait lényegesen nehezítette a már említett két sajátos körülmény: az átszervezés és új, fiatal munkaerők munkába állítása, betanítása, továbbá az 5 éve tartó székház-tatarozás, ill. az év második felétől az oda való szakaszos visszaköltözés. A tudományos feladatok némi kényeszerű módosítása ellenére is azonban az egyes témacsoportok folyamatos beszámoltatása, év közti főtitkári látogatás, összintézeti tevékenységünkről a Főtitkári Értekezleten való beszámolás, a VII. ötéves terv tudományos koncepciójának körvonalazása, ezek mellett számos ad hoc jellegű fontos feladat, szakvéleményezés felelősségteljes megoldása, számunkra is példátlan méretű külkapcsolataink zavartalan lebonyolítása pozitívumként könyvelhető el. Ebben és a gazdasági-pénzügyi háttér, mint feltétel, biztosításában az igazgatón és helyettesén kívül az ebben a funkciójában második évét töltő tudományos titkárnak (HAHN GY.) és a személyi fluktuációtól szintén nem mentes titkárságnak (ÚJVÁRI M., MÓROTZ M., TÁRKÁNYI L.-NÉ, TÓTH V.-NÉ, VENYIGE L.-NÉ), továbbá a DÁNIEL M. irányította Gazdasági Osztálynak (GLEMBA I.-NÉ, KAPLONYI P., NEMES J.-NÉ, GALAMBOS J.-NÉ, STIPICH B.-NÉ) is tiszteletre méltó érdemei vannak.

A XXVII. Földtani Kongresszus Moszkvában

A Nemzetközi Földtani Unió XXVII. kongresszusát 1984. augusztus 6–13. között Moszkvában rendezte, amelyen a világ számos országából mintegy 5000 küldött vett részt. A kongresszuson az unió és az unióval társult, ill. egyesült szervezetek, bizottságok és társulatok több mint 100 munkautalást rendeztek; több INQUA-bizottság és -munkacsoport is ekkor ülésezett.

A tudományos előadások túlnyomó részét 22 szekcióban, ill. ezeken belül további alszekciókban tartották meg. Közülük a negyedkori geológia és geomorfológia, továbbá az üledéktani szekció munkálataiban vettem részt. A geomorfológiai szekció augusztus 9-i délutáni ülésén elnököltem; főleg löszkutatási és paleogeográfiai témákkal foglalkoztunk.

A kongresszus folyamán az INQUA Löszbizottsága geotechnikai munkacsoportja munkaülést és azzal egybekötött szimpóziumot rendezett. A löszbizottság elnökeként a rendezvény szervezésében és levezetésében vállaltam szerepet; ennek során előadást tartottam a löszkutatás időszerű feladatairól, a löszbizottság tevékenységéről és terveiről. A munkaülésen további 4 előadás mellett megvitattuk a geotechnikai munkacsoport jövőbeli programját, egy többnyelvű értelmező szótár szerkesztését és kiadását, a löszbizottság 1988-ig terjedő munkaprogramját, nemzetközi üléseinek helyét és programját.

A munkaülésen kívül több löszbizottsági taggal folytattam megbeszéléseket. Közülük külön említem LIU TUNG-SHENG professzorral, az INQUA alelnökével folytatott tárgyalásaimat a löszbizottság 1985. évi kínai ülése megrendezésének lehetőségeiről. LIU professzor a bizottsági ülésen olvasta fel a Kínai Tudományos Akadémia meghívását a löszbizottság terepbejárásos konferenciájára és nyújtott tájékoztatást a javasolt kínai programról.

Részletes megbeszélést, szerkesztőségi munkaülést tartottam I. SMALLEY bizottsági taggal is, aki a Loess Lettert szerkeszti. Előzetes konzultációk alapján a löszbizottság vezetősége úgy döntött, hogy az I. SMALLEY által szerkesztett időszakos kiadványt a bizottság hivatalos kiadványának kell tekinteni. A kiadvány szerkesztésének elveiről és jövőbeli tartalmáról szóbeli megegyezést kötöttünk.

Javaslat hangzott el, hogy a löszbizottság néhány neves elhunyt löszkutatóról (RICHTHOFEN, OBRUCSEV, FINK, FRYE) emlékérmet alapítson és az INQUA kongresszusai során a legaktívabb löszkutatók munkáját ezzel tüntesse ki.

Részt vettem az INQUA Paleogeográfiai Bizottságának munkaülésén is, ahol szintén előadást, ill. hozzászólást tartottam a Nemzetközi Paleogeográfiai Atlasz szerkesztésével és kiadásával kapcsolatban. A bizottság elnöke, A. VELICSKO arra kért fel, vezessem az atlasz lösztésképeit elkészítő munkacsoport tevékenységét.

VELICSKO elnök kérte segítségemet abban is, hogy a paleogeográfiai atlasz egyes lapjainak nyomdai előállítását a Földrajztudományi Kutató Intézet készítse el. A Magyarországról közzétett lösztérkép ugyanis megnyerte a bizottság tetszését és annak formátumában az intézet el tudná készíteni a paleogeográfiai atlasz térképét is.

A löszbizottság feladatkörébe tartozó tevékenységről a kongresszus küldöttjei közül különösen N. KRIGER és A. DODONOV szovjet bizottsági tagokkal folytattam több alkalommal is megbeszélést. Ezenkívül I. P. GERASZIMOV akadémikus egy munkavacsorára hívott meg, amelynek során a löszkutatás terén való együttműködés lehetőségeiről, továbbá az intézeteink közötti együttműködés formáiról tárgyaltunk. I. P. GERASZIMOV ismertette velem azt a tervét, amelyet a magyar–szovjet löszkutatásra vonatkozóan a SZUTA elnökségének javasolt. Ezt azóta a szovjet–magyar akadémia közötti egyezmény keretében felvették.

A kongresszusról összefoglalóan elmondható, hogy igen nagy szabású és jól rendezett volt. Mintegy 112 terepkirándulást szerveztek a kongresszus előtti és utáni időszakban, a kongresszus alatt pedig 20 rövidebb kirándulásra és napi rendszeresen indított városnéző és városkörnyéki kirándulásokra nyílt alkalom. Ezek keretében 1 napos zagorszki kiránduláson vettem részt külön szakmai kíséreléssel. Megtekinthettem továbbá a térkép- és könyvkiállítást, továbbá az Expo területén kiállított gépeket és műszereket.

A kongresszus szekcióinak előadásait, ill. összefoglalóikat külön kiadványban tették közzé (mintegy 22 kötet); ezeket a regisztrációs díj ellenében megkaptuk. Ezenkívül számos kiadvány és térkép vásárlására is lehetőség nyílt. Különösen kelendők voltak a Szovjetunióról különböző tudósok által készített geológiai térképek.

A kongresszuson a MTA Földrajztudományi Kutató Intézetből rajtam kívül HAHN GY. tud. titkár vett részt. A nagy létszámú (150 tagú) magyar delegáció számára a részvétel nagyon eredményes, tanulságos és hasznos volt.

DR. PÉCSI MÁRTON